

MARTIN ŠRAJER / 29. 2. 2024

Pragueshorts 2024

Festival Pragueshorts letos poosmnácté představí rozmanitý výběr krátkometrážních filmů z celého světa. Tradičně nebude chybět ani národní soutěž, která nabídne průřez aktuální tvorbou studentů a studentek českých filmových škol. Letos je rozprostřena napříč třemi programovými bloky, v nichž je zastoupeno celkem 15 hraných, animovaných a dokumentárních snímků. Některé z nich již díky pestřejší škále distribučních kanálů (např. platforma FAMU Films) mohli vidět jak čeští, tak zahraniční diváci.

Tuzemská kina promítala v rámci tetraptychu Famu Four tituly *Deniska umřela*, *Electra*, *Osmý den* a *Přes střepy*, reprezentující to nejlepší, co v posledních měsících, možná i letech vzniklo na FAMU. *Deniska umřela* je dojemným animovaným filmem o mezidruhovém přátelství a setkání se smrtí. Philippe Kastner jej vloni uvedl na Berlinale. Groteskní satira *Electra* a psychologické drama *Osmý den* byly vybrány mj. do studentské soutěžní sekce canneského festivalu La Cined a anidok *Přes střepy*, zpracovávající trauma přeživší znásilnění, se dostal do užšího výběru studentských Oscarů i cen BAFTA.

Na Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů v Amsterdamu (IDFA) byl pak ve světové premiéře uveden osobní dokument *Můj otec*. V soutěži krátkých dokumentů získal Zvláštní uznání poroty. Íránská režisérka, herečka a hudebnice Pegah Ahangarani natočila toto retrospektivní vyprávění o íránské revoluci v koprodukcí České republiky a Íránu. Za hranicemi Česka se odehrává také řada dalších filmů z letošní národní nabídky Pragueshorts.

Jako první česko-grónská koprodukce je prezentována *Cena příběhu* od Lukáše Masnera. Dobře situovaný český turista během návštěvy Grónska zavítá do tamějšího muzea, kde se setkává s inuitským šamanem, angakokem. Nechává si od něj vyprávět vzrušující příběh z časů prvních křesťanských misionářů. Hned na dvou úrovních,

během procesu vyprávění i v rámci vyprávěného příběhu, dochází ke střetu odlišných kultur a očekávání.

Odskoky do muzea nás vracejí do přízemní reality, v níž velké příběhy slouží akorát k pobavení cizinců, a rozředují patos mysticko-dobrodružné historiky à la Werner Herzog nebo Hlynur Pálmason. Tradice jsou i s kořeny vytrhávány z půdy a proměňovány ve spektakl. Pointa satirického filmu, připomínající reklamu na nejmenovanou kolovou limonádu, pak ukazuje, že komodifikaci dnes nelze uniknout ani v případě, že ji chcete kriticky reflektovat.

Nejen o talentu mladé filmařské generace, ale také o mezinárodním rozhledu zdejších producentů svědčí také film *Mořská sůl*, který vznikl pro změnu v koprodukcí ČR, Kataru a Libanonu. Právě z Libanonu pochází režisérka Leila Basma z FAMU International, jejíž dokument *Projekt Adam Basma* byl před čtyřmi roky uveden na jihlavském festivalu (o svém strýci Adamu Basmovi nyní filmařka připravuje celovečerní film). Ani *Mořská sůl* nechyběla na prestižním zahraničním festivalu. Dočkala se uvedení rovnou v Benátkách, v sekci Orizzonti.

Film podpořený Státním fondem kinematografie vypráví fiktivní, ovšem zkušenostmi režisérky prodchnutý příběh libanonské teenagerky Najle. Intimní drama zprostředkovává obavy, váhání a zranitelnost hlavní hrdinky jednak blízkými tělesnými záběry, jednak snovými sekvencemi, jimž dominuje motiv vody a krve. Odehrává se během jednoho prázdninového dne a noci, kdy se Najle vypořádává s dospíváním, pozorností dvou mužů i dilematem, zda v zemi zůstat, nebo ji opustit.

Na jiné významné zahraniční přehlídce, v Rotterdamu, představila Marie-Magdalena Kochová svůj dvanáctiminutový film *3MWh*. Sleduje v něm zaměstnance jaderné elektrárny, který si obsedantně počítá veškerou spotřebovanou energii. Do vyčerpání životního limitu už mu podle jeho čísel moc nezbývá. Vyprávění odvíjející se v symetricky komponovaných obrazech se řídí matematickou logikou protagonisty, jehož hlas promlouvá mimo obraz. Imperativem, kterému vše podřizuje, je zákon o zachování energie.

Muž ztvárněný spisovatelem a hudebníkem Jaroslavem Pížlem se v atmosférickém podobenství bez jediného přebývajícího záběru stává zosobněním sílicího (kolektivního) vědomí, že nepřetržitý růst není přirozený a tedy ani možný a

dlouhodobě udržitelný. Podobnou realizační suverenitou jako *3MWh* se vyznačuje mockument *Bzukoť země*, ve kterém oceňovaná dokumentaristka Greta Stocklassa rovněž podává zprávu o stavu a vyhlídkách planety Země, byť za užití více slov než Kochová.

Evropská vesmírná agentura sestavila expertní tým, který má vymyslet zprávu pro mimozemské civilizace. Film natočený ve stylu satirických komedií Adama McKaye (*Sázka na nejistotu, K zemi hled'!*) zaznamenává snahu domluvit se na tom, co a jak bychom měli jako pozemšťané sdělit vesmíru. To nejvýmluvnější sdělení o lidstvu experti a expertky nechtěně vytvářejí samotnou svou neschopností dojít k nějakému konsenzu.

Mockumentární formát, zviditelňující fakt, že nonfikční vyprávění je též jen souborem určitých konvencí, zvolil také David Payne v *Baroku*, kousavém portrétu mladého „barokosexuála“. „Někomu se líbí holky, někomu kluci, někomu renesance“, konstatuje osmadvacetiletý Jonáš. Sám zažívá orgiastické stavy třeba při pohledu na pozdně barokní oltář v pražském kostele sv. Ignáce.

Zatímco jeho nový partner má pro tuto netradiční sexuální preferenci pochopení, ze strany majority se Jonáš setkává s předsudky a projevy nesnášenlivosti. Také pro filmaře je ovšem spíš exotickým objektem než člověkem se složitým vnitřním světem, který by se snažili rozkrýt a pochopit – což jim hlavní aktér v samém závěru neváhá sdělit.

S větší vážností přistoupil k tématu přijetí jinakosti Piotr Jasiński. Autor studující na FAMU International předloni natočil úsměvný portrét česko-polských vztahů *Všechno v pořádku, brambory na řádku*. Hrdiny jeho novinky, civilního dramatu *Mimo*, jsou Tomáš a Aleš. Dva osmnáctiletí kamarádi cestují po českém venkově a hledají opuštěné bunkry, které by mohli proměnit v ubytovací zařízení. Hlavní překážkou v naplnění podnikatelského záměru se ukazuje být homosexualita jednoho z nich.

Film o křehkosti přátelství i maskulinity dokládá, že nejcitlivější queer snímky v Česku stále vznikají na filmových školách. Stejně jako při sledování dalších děl z národní soutěže PragueShorts si u něj lze jedině přát, aby se srovnatelnou režijní jistotou a tematickou odvahou časem vyznačovaly také celovečerní filmy zastoupených filmařů a filmařek.